

Bruning —
n ooit. Het
— en ook

che neiging
or de kerk,
uften-orde,

heel eigen-
ouwing van
re natuur".

Heer van
orden. God
bekende, de
geerde. Hij
de, — zelfs

Christelijk
in hoeverre
ogen en hij
en klinkend
et zijn wan-

ifverzekerde
ne" spreekt

ook niet te
nisme spre-
chts louter
ls. Hij kent
„resultaten“
ijn plicht te
hangt, maar
heid slechts

Gods water
gesteldheid
et vervullen
ke doet, en
an alles wat
ij aanvaardt
neemt nog
in zijn strijd
stige levens-
i, dat hij er
hoopde. Zijn
Hij, die was
ij goed doen
(Pag. 21.)

bben wordt
ulus-roman
lichter Gods
vertwijfeling,
ens ziel een
aad: „het is
en levenden
god kunnen
hepselen, die
n.

ijn. Dit leed
n het kwaad,
et goede, het
77/78.)
nade is niet,
ezigheid van
erlathenheid...
met de liefde,

aar de inter-
de nacht van
zekerheden",
i wordt "be-
in du monde;
-la) dan aan

ar te stellen
n mensch bij
s als Mauriac
van Bruning-
sche auteurs
hijnt er veel
die van Dos-
is geïnterpre-

riac kent ten
n wille zijn",
bovennatuur-
et einde van
het wisselend
voor hem de
den is, maar
vrede begint,
naarmee blijft
in natuur en

tzelfde motief
den priester,
niet eens be-
n gepaseerd.
repen en ge-
weerbarstig
lijk leven het
oddellijke uit-
l, opgebrand"

lat Bruning's
dat hij geen
Reformatoren.

Maar de katholieke, die hem afwijst, heeft van zijn
standpunt gezien gelijk, omdat Bruning als 'er op
aan komt, de Roomsche grondgedachte van natuur
en bovennatuur breekt.

Amersfoort.

S. J. POPMA.

Een mooi en goed boek.

„De Kroon“, door Elisabeth Bergstrand—
Poulsen. — J. M. Meulenhoff, Amsterdam.

Wat is er toch een essentieel verschil tusschen
de Skandinavische literatuur en de onze! Na de
lezing van het boek dat wij bespreken willen, valt
ons dat weer in bijzondere mate op. Een boek
met het thema, — en het is wel een zeer ongewoon
thema, — van „de Kroon“ laat zich in onze lite-
ratuur niet denken. In de eerste plaats zijn we te
nuchter om het zoo te poneeren, en in de tweede
plaats te zwaar om het zoo uit te werken. Men
moet er voor beschikken over die speelsche, na-
ieve fantasie, die toch een reëlen achtergrond
heeft, en over dien fijnen, blijden humor, waarvan
Selma Lagerlöf het geheim scheen te bezitten. Een
Nederlandsch auteur mag dan al eens min of meer
van Skandinavische invloeden blijf geven in zijn
werk (men denke h.v. aan „Het beloofde land“ van
Ina Boudier—Bakker), het blijft toch altijd te Hol-
landsch, te massief.

Het thema van dit boek is ongewoon. In de
dorpskerk van Dunkehällar hangt een lichtkroon,
een kristallen kroon van zeer groote schoonheid.
Deze kroon, het eenige wat het schamele kerkje
aan sieraad bevat, werd jaren geleden geschonken
door de adellijke familie, die in het dorp woont.
Er rustte echter een verplichting op de gemeente
voor die schenking. De kerspelbewoners moeten
zorgen dat het groote familiegraf van den schenker
zou worden onderhouden „opdat het er door alle
tijden heen zoo heerlijk moge uitzien, alsof een
hebbende echtgenoot en trouwe kinderen het
graf het heele jaar door verzorgden en onderhield-
den.“ Komt de gemeente haar verplichting niet
na, dan zal de kroon teruggehaald worden naar
het Hooze Huis.

De verplichting geraakt in het vergeetboek. En
op een kwaden dag laat Hare Genade, die een
zuster kon zijn van Gösta Berling's Majoorke, de
kroon weghalen. Een zeer lange, bittere en moei-
lijke weg is er noodig voor Serafia Cavall, de
hoofdpersoon uit dit boek, die het offer wil bren-
gen dat de schenker eischt voor de teruggave.

En nu is het bijzondere in dit verhaal dat deze
aardsche kroon voor allen die in haar geschiedenis
betrokken zijn, symbool wordt van de Kroon der
Zaligheid. Zóó heeft Serafia de kroon genoemd toen
zij deze voor de eerste maal zag. En die gedachte
wordt ook in het schenkingsdocument uitgespro-
ken, als het kerklied wordt genoemd dat begint
met de woorden:

Niemand bereikt ooit de eeuwige rust,
Die er niet vurig voor strijdt.

Voor al het laatste couplet van dit lied is bij de
gemeente van Dunkehällar zeer geliefd.

Heel de wijde wereld smeek ik te strijden
Voor de Kroon der Zaligheid.

Serafia zal de Kroon terugwinnen. Ze strijdt tot
bloedens toe, en moet langs diepe wegen. Maar
haar kind, Anna Mathilda, neemt het werk over.
En het is tenslotte op Anna Mathilda's huwelijks-
dag, dat de kroon weer in al haar luister in de
kerk straalt.

En deze gedachte, de strijd om de kroon der
zaligheid, waarvan de strijd om de aardsche kroon
de afspiegeling is, doortrekt het geheele boek. In
dien strijd worden geen moeiten of zorgen geteld,
alles spilt zich er op toe. Het zet het leven van
de dood-arme Serafia op een geheel ander plan
dan waartoe ze door haar huwelijk met den woest-
ten Ville de Heiden bestemd scheen. En het maakt
dit boek tot een idealistisch, blij boek, ondanks
Serafia's levensgang, die oppervlakkig bezien „tra-
gisch“ is. Want vanuit aardsch gezichtspunt bezien
eindigt Serafia's leven ontijdig, en heeft ze haar
ideaal niet bereikt. Aangrijpend van wilde schoon-
heid is dit einde beschreven. Serafia heeft het
gewaagd om met haar twee kinderen naar een op-
wekkingssamenkomst te gaan. Haar ziel hongert
naar geestelijk voedsel, en Ville, die haar zeker
weerhouden zou, is den heelen dag al van huis
geweest. Midden in de samenkomst verschijnt de
dronken Ville, die zijn vrouw komt opeischen.
In zijn dronkemanswoede jaagt hij het gespan-
paarden zóó razend, dat de wagen van den weg af
het ravijn in slingert.

„Op dat oogenblik kwam er midden in de
razende, donderende vaart een angstwekkende, ge-
huldoze onderbreking, een leegte — een ver-
schrikkelijke onderbreking van het geraas — en de
heele wagen vloog als in een schommel van een
wip de ruimte in. En toen — de volgende secon-
den — was er een vreeselijk gekraak, en tegelijkert-
tijd voelde Serafia een ontzettend gewicht op zich

en op den jongen in haar armen. Een gewicht, dat
hun lichamen tot diep in den bevroren grond
scheen te drukken. Een zwaar, met ijzer beslagen
wagewiel drukte de borstkas van het kind ineen
— zij kon hooren hoe de teere borstkas kraakte,
alsof een eierschaal wordt gekraakt. In diezelfde
ondraaglijke, eeuwigheidslange seconden hoorde zij
ook het wilde schreeuwen van het paard, en het
vloeken en woedend geroep van de mannen. En
toen verloor ze haar bewustzijn.“

Serafia en het kind sterven, Ville en Anna Ma-
thilda brengen er het leven af.

„Nog even ontwaakte Serafia. Iemand liet het
licht van een lantaarn op haar schijnen. Zij zag
het verschrikte gezicht van het meisje boven het
hare. Met inspanning van al haar krachten tastte
zij met haar handen naar den kleinen jongen. Zij
merkte dat hij onbeweeglijk naast haar lag. Toen
richtte zij haar blik groot en vast op het meisje,
als wilde zij, dat het kind nooit de gebiedende
macht van haar blik zou vergeten. En later be-
dacht het kind dat zij meende vele honderden
kaarsen als een heele lichtkroon te hebben zien
stralen in de wijldopen, brekende oogen van haar
moeder. Maar het was misschien alleen maar het
schijnsel van de lantaarn geweest.“

„De Kroon“, fluisterde Serafia, „vergeet niet de
Kroon“.

„Moeder, moeder!“ hoorde Serafia een schreiende
kinderstem van oneindig ver weg roepen — als uit
een andere, snel verdwijnende wereld.

„Moeder, moeder, welke Kroon? Welke Kroon?“
„De Kroon der Zaligheid“, mompelde de moeder
onduidelijk, als in slaap, en sloot vermoed de
oogen.“

Het is de eigenaardige mengeling van fantasie,
humor en mystiek, die dit boek zoo'n bijzondere
bekoring geeft. De spanning en sfeer, die de schrijf-
ster in vele momenten weet te bereiken, zijn be-
wijzen van een knap en boeiend talent. En haar
vurige geest heeft in dit boek een boodschap neer-
geschreven, die opwekken en opheffen zal.

M. Gr. GILHUIS—SMITSKAMP.

Dr A. Kuypers over de Belijdenis.

IV.

Wij willen nu enkele uitspraken van Dr Kuypers
over dit gezag der Formulieren doorgeven. En we
kiezen die uit artikelen, verschenen in „De Heraut“.
Deze artikelen zijn meerendeels geschreven na
het verschijnen van bovengenoemde studies en
geven dus Dr Kuypers meest rijpe inzichten.
Bovendien zijn de genoemde brochures binnen
ieters bereik, terwijl dat met de artikelen van „De
Heraut“ niet het geval is. Zakelijk is bovendien
de inhoud van boeken en artikelen geheel aan
elkaar gelijk.

Allereerst dan Kuypers antwoord op de vraag:
Wie moet nilmaken welk gezag aan de For-
mulieren toekomt? Hierover schreef hij in „De
Heraut“ van 26 Oct. 1879 (No. 98) aldus:

Als we toch die drie formulieren van eenigheid
nu voor ons leggen, dan ontstaan allerlei vragen, als
daar zijn: Welk gezag hebben deze formulieren? In
hoeverre binden ze? Wien binden ze? Is alles daarin
wezenlijk? Zijn ze vatbaar voor verandering? Enz.
En zie, als die vragen geopperd worden, dan zijn
de Irenischen terstond gereed met te zeggen: „dat
er natuurlijk onderscheiden moet worden tusschen
hoofdzaken en bijzaken!“. „dat natuurlijk de be-
lijdenisschriften heel anders moeten worden dan ze
thans zijn!“, en „dat natuurlijk ieder voor zich het
recht heeft, om er zich aan te binden of niet te
binden, al naar gelang en voorzover men zelf wil!“

Door ons daarentegen wordt dat weersproken.
Ook wij geven toe, „dat er onderscheiden moet
worden tusschen het wezenlijke en bijkomstige; dat
revisie desnoods geoorloofd is; en dat het voor
de conscientie bindend gezag dezer formulieren
slechts betrekkelijk is“; — maar we ontkennen
daarentegen ten sterkste: 1o. dat ieder naar goed-
vindens een stuk der leer bijzaak mag noemen; 2o.
dat door een legelijk vooruit zou mogen beslist wor-
den, dat de Confessie anders moet worden; en 3o.
dat ieder, naar gril of inval, de bindende kracht
der formulieren zou kunnen verkleinen of vergroeten.
Tegenover die willekeur, dat bodemloos en bande-
loos individualisme plaatsen wij, ook voor wat het
wettig gebruik der formulieren aangaat, de binden-
de uitspraak der eenig bevoegde macht.

Het komt niet in ons op, alleen te zeggen: „Grond-
slag der Vrije Universiteit zijn de drie formulieren
van Dordt“, maar we voegen er aanstonds bij:
„daarbij aan deze formulieren geen ander gezag toe-
kennende, dan dat de Dordt is bedoeld!“

We kiezen alzoo niet slechts materieel, maar ook
formeel onze basis in historischen bodem.

Niet wat Van Toorenbergen, noch ook wat
Gunning, maar ook evenmin wat Rutgers of Kuypers
desaangaande gelieven goed te stempelen, mag leid-
draad zijn. Leiddraad is alleen en mag alleen wezen
hetgeen door de bevoegde macht is uitgesproken,
voor zoover ze het uitsprak; en onder zoodanige
bedingen, als haar uitspraak door haarzelve be-
doeld is.

Of, nog korter en krachtiger gezegd, in „De
Heraut“ van 13 Juni 1880, (No. 131):

De vraag: welk gezag aan die drie formulie-
ren zij toe te kennen mag evenmin afhangen van
eens privaten Canonisten partieulier oordeel. Het
baat dus niet of de een al roept van „geest en hoofd-
zaak“; de ander op aanneming „van woorden tot
woorden“ dringt; of ook een derde pleit voor een
historische opvatting. Alleen dat gezag, hetwelk de
kerk aan deze formulieren in haar officiële levens-
uitingen toegekend heeft, mag, maar moet dan
ook voor deze formulieren gelden.

Over den aard en de grenzen van het gezag
der formulieren heeft Kuypers zich ook meer dan
eenmaal uitgesproken. We wijzen nu op het vol-
gende, te vinden in „De Heraut“ van 2 Maart
1879, (No. 64). Het stuk is zeer duidelijk en be-
hoefte geen enkel commentaar. Alleen is het mis-
schien goed even te zeggen, dat Kuypers in dit
stuk reageert op een opvatting door de Irenischen
voorgestaan; deze n.l. dat de Formulieren van
eenigheid in de Synode van Dordrecht zouden
hebben „stilgestaan“. Ze bedoelden daarmee
te zeggen, dat de leden van die Synode, gedurende
die Synode, en met het oog op hun werkzaamheid
op die Synode, van den band, waarmee zij krach-
tens hun kerkelijk ambt aan de Formulieren waren
gebonden, zouden zijn ontslagen geweest. Kuypers
had eerder reeds aangeeld, dat dit geheel bezin-
den de waarheid was.

Grond, bron, regel der geloofswaarheid en van
elk stuk en onderdeel er van, is noch kan ooit zijn
een Formulier of Confessie, maar is alleen en uit-
sluitend en geheel eeniglijk Gods Woord.

Aanwijzing daarentegen van datgene waarop men
in de kerk overeengekomen is; waarop de gemeen-
schap is nagegaan; waarop de eeden van trouw
gezworen zijn; en waarnaar in kerkelijke vierschaar
elk partieulier feit te richten valt, is nooit en kan
nimmer zijn het voorwerpelijke Woord van God, maar
is te allen tijde en kan alleen zijn de formuleering
van wat men gezamenlijk van en op grond van dat
Woord houdt, d.i. een formulier van eenig-
heid.

Te Dordt hebben dan ook die formulieren volstrekt
ter wereld niet stil gestaan.

Slechts hebben ze ook daár niet gewerkt voor
hetgeen waarvoor ze nooit werken kunnen, d.i. voor
bewijs der waarheid. Daarvoor gold alleen en kon
en kan alleen gelden Gods Woord.

Maar wel hebben ze onveranderlijk, aldoor, en
dus ook te Dordt gewerkt, voor bewijs van kerk-
gemeenschap.

Eerst is uit Gods Woord, en dat Woord alleen,
tegenover de stellingen der Remonstranten be-
wijs geleverd voor de waarheid. Toen is wat men
naam van de waarheid ten deze hield, als formulier
van eenigheid in schrift gebracht, met gelijktijdige
verwerping van dwaling. En eerst daarna is op
grond van deze eenparige formuleering der waarheid
canoniek recht gesproken over de feiten.

En vooral op dit „samenhouden van de waarheid“
doe ieder hier vollen klem en nadruk vallen.

Immers ook te Dordt wist men zeer wel en vol-
komen goed, dat men op verre na niet in alle punten
overeenstemde, en dat er zelfs zeer cardinale quaes-
tien waren waarvan de één dit, de ander dat hield.
Maar oordeelende, dat deze geschillen geen bezwaar
opleverden tegen kerkgemeenschap, heeft men die
uiteenlopende opinien gelaten voor wat ze waren,
en slechts zooveel als formulier van eenigheid tot
basis van kerkgemeenschap aangenomen, als men
naam belijden kon; samen eens was; en te zamen
hield.

En let wel; onder die niet uitgemaakte punten
behoorden h.v. geen mindere, dan: „of de gevallen,
dan wel de nog niet gevallen mensch voorwerp der
praedestinatie ware geweest?“ Waar in Gomarus
tegenover al zijn collega's stond. Voorts over „de
heilige werken Christi“, naar luidt artikel 22, waar-
over verschil rees h.v. tusschen professor Walaeus
en professor Lubbertus. En om niet meer te noemen,
over de afwassching der erfzonde in den heiligen
Doop, waarover de Engelsche deputaten pro en de
Nederlandsche contra argumenteerden.

Van het eerste verschil blijkt uit de Acten der
Synode zelve. Van het tweede bericht de correspon-
dentie, na afloop der Synode tusschen de genoemde
hoogleraren gevoerd. En van het derde komen we
de toedracht te weten uit het bericht van een En-
gelsch reporter, die naar de Dordtsche Synode was
gezonden; op echt Engelsche wijze interview-
de; alles optekende; en ons telkens achter de
schermen laat kijken; wel wat met een anti-
Calvinistischen bril, maar toch vrij scherp en
getrouwelijk.

Wil men derhalve bij de formulieren van eenigheid
nog van een quatenus spreken, dan zij het in
den hier volgende, maar ook in geen anderen zin:
„quatenus, d.i. voor zooverre van overeenstem-
ming is gebleken, maar altijd quia, d.i. omdat het
conform was met Gods Woord“.

Voorts is nooit door de Synode van Dordt gewild
noch ook door ons bedoeld, dat de „formulieren
van eenigheid“ bewijs van eenigheid zouden opleveren
voor elke uitdrukking, term, zeggingsmanier, bewijs-
voering of uitlegging van Schriftuurtekst, maar uit-
sluitend en alleenlijk voor alle „artikelen en stukken
der leer“, maar die dan ook „alle“ en „in alles“.

Dit blijkt daáruit, dat elk Synodaal collegie te
Dordt op weér andere wijs, in anderen vorm, met
andere bewijsvoering en met ander Schriftbewijs de
waarheid omschreven had.

Voorts daáruit, dat men zeer merklijk klem legde
op de overeenstemming wat „de artikelen en stuk-
ken der leer“ aangaat, met de eenigheids-formulieren